

Dr hab. ANNA JURKOWSKA-ZEIDLER, prof. UG
Katedra Prawa Finansowego
Wydział Prawa i Administracji
Uniwersytet Gdański

Gdańsk, 7 lutego 2023 r.

RECENZJA

OSIĄGNIĘĆ NAUKOWYCH I AKTYWNOŚCI NAUKOWEJ dr Ewy Kowalewskiej
sporządzona w postępowaniu o nadanie stopnia doktora habilitowanego
w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie nauki prawne

Recenzja w ocenie osiągnięć naukowych oraz aktywności naukowej dr Ewy Kowalewskiej została oparta na kryteriach określonych w ustawie z dnia 20 lipca 2018 r. - Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 574 z późn. zm.), dalej powoływanej jako ustawa.

Osiągnięciem naukowym wskazanym przez Habilitantkę, jako spełniającym kryteria określone w art. 219 ust. 1 pkt 2) lit. a) powołanej wyżej ustawy jest monografia naukowa pt. *Status prawy składek wnoszonych na rzecz Bankowego Funduszu Gwarancyjnego* - wydana przez wydawnictwo C.H. Beck (ujęte w wykazie sporządzonym zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie art. 267 ust. 2 pkt 2 lit. a. ustawy), Warszawa 2021, ss. 350. Habilitantka przedstawiła także pozostały dorobek naukowy oraz wykaz innych osiągnięć naukowych, dydaktycznych i organizacyjnych, stanowiących przedmiot oceny pod względem wkładu w rozwój dyscypliny nauk prawnych oraz wypełnienia kryterium istotnej aktywności naukowej, o którym stanowi art. w art. 219 ust. 1 pkt 3) ustawy.

Recenzja została sporządzona w oparciu o nadesłane publikacje Habilitantki, w tym jej monografię oraz Autoreferat.

I. Ocena osiągnięcia naukowego

Temat działalności Bankowego Funduszu Gwarancyjnego (BFG) jako kluczowego elementu sieci bezpieczeństwa finansowego jest tematem istotnym i wzbudzającym zainteresowanie z punktu widzenia najnowszych trendów regulacji i nadzoru rynku finansowego. Dlatego też wybór tematyki uważam za doskonały.

Globalny kryzys finansowy z 2008 r. w sposób kapitalny wpłynął na zmianę podejścia do regulacji i nadzoru rynku finansowego - ustanowił nowe ramy prawne funkcjonowania instytucji finansowych oraz regulatorów i nadzorców rynku finansowego. Miało to fundamentalne znaczenie dla architektury instytucjonalnej sieci bezpieczeństwa finansowego, zarówno na poziomie krajowym, europejskim i międzynarodowym. Orzecznictwo Trybunału Sprawiedliwości UE potwierdza, że stabilność i bezpieczeństwo rynku finansowego stały się najważniejszymi celami regulacji prawa rynku finansowego, co zasadniczo wpływa na charakter i znaczenie tworzonych w tym obszarze systemu prawa norm. Bankowy Fundusz Gwarancyjny realizuje zadania w dwóch obszarach kluczowych dla stabilności i bezpieczeństwa rynku finansowego – gwarantowania depozytów oraz prowadzenia restrukturyzacji i uporządkowanej likwidacji (jako organ *resolution*). Wszystko to sprawia, że tematyka wybrana przez Habilitantkę jest aktualna, niezwykle ważna, ale także wieloaspektowa i trudna, wobec dynamiki zmienności, obszerności i niejednorodności interpretacji prawa rynku finansowego.

Przedstawiając argumenty dotyczące wyboru tematu, Autorka słusznie zauważa, istniejące dotychczas w doktrynie problemy z oceną modelu finansowania Bankowego Funduszu Gwarancyjnego i charakteru prawnego składek wnoszonych na jego rzecz (s. 8). Dlatego też w monografii podejmuje próbę kompleksowej i w koniecznym zakresie interdyscyplinarnej analizy sposobu finansowania BFG, którego kluczowym elementem jest składka wnoszona na rzecz Funduszu. Co istotne wiąże się to ściśle także z samym statusem prawnym BFG – jest on obecnie (na mocy ustawy z dnia 11 sierpnia 2021 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 1535 z późn. zm.) normatywnie „przesądzony” - od 1 stycznia 2022 r. Fundusz nie jest państwową osobą prawną i nie jest inną państwową jednostką organizacyjną (art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 10 czerwca 2016 r. o Bankowym Funduszu Gwarancyjnym, systemie gwarantowania depozytów oraz przymusowej restrukturyzacji (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 2253). BFG jest jednostką sektora finansów publicznych (art. 9 pkt 15 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 1634 z późn. zm.). Fundusz, będący osobą prawną i będący od 1 stycznia 2022 r. jednostką sektora finansów publicznych, nie jest podmiotem państwowym - jest podmiotem funkcjonującym w ramach rynku finansowego, co z pewnością usuwa dotychczasowe wątpliwości dotyczące statusu prawnego Bankowego Funduszu Gwarancyjnego.

Autorka doskonale zdaje sobie sprawę z trudności podjętego zadania, zwracając uwagę, że „...BFG jest szczególnego rodzaju łącznikiem między sferą prawa rynku finansowego, prawa budżetowego i systemu finansów publicznych.” (s.14). W sposób bardzo dobry identyfikuje przy tym wszystkie te relacje, łącząc zasady nadzoru makroostrożnościowego, zarządzanie kryzysowe, system *resolution* oraz gwarancyjną rolę BFG. Podkreśla przy tym, że Fundusz jest uważany za „strażnika” zasady *bail-in* na rynku bankowym a jego

działalność ma ograniczać zaangażowanie pieniędzy podatników w ratowanie upadających banków.

Celem, a zarazem głównym zagadnieniem badawczym, monografii dr Ewy Kowalewskiej, zgodnie z Wprowadzeniem jest, jest „określenie statusu prawnego składek wpłacanych na rzecz BFG” (s.18). Autorka sformułowała dodatkowo sześć celów szczegółowych dotyczących: 1) ustalenia cech składek, 2) rozróżnienia dwóch podstawnych zakresów działalności BFG i wskazania ich źródeł finansowania, 3) weryfikacji obowiązujących zasad finansowania systemów gwarantowania depozytów bankowych i tych zgromadzonych w spółdzielczych kasach oszczędnościowo-kredytowych, 4) zbadania obowiązujących zasad finansowania systemu *resolution* dla banków i kas, 5) wykazania kluczowej zasady ciągłości w tworzeniu zasobów finansowych BFG, 6) poziomu kształtowania się środków gromadzonych na rachunkach BFG. Takie sformułowanie zagadnienia badawczego i pytań badawczych jest prawidłowe i nie budzi zastrzeżeń metodologicznych. Myślę jednak, że z punktu widzenia większej przejrzystości dla prowadzonych badań szczegółowe cele badawcze mogłyby z powodzeniem przybrać formę pytań badawczych.

Sformułowana przez Autorkę teza badawcza – że „...- *de lege lata* – ocena statusu prawnego składek wpłacanych na rzecz BFG pozwala na ich zakwalifikowanie jako *quasi* - daniny publicznej” (s. 19) jest uzasadniona wyznaczonym tematem badawczym. Tytuł, układ treści, a także przyjęta metodologia badań nie budzą istotnych zastrzeżeń.

Monografia składa się z Wprowadzenia, sześciu rozdziałów oraz Zakończenia. We Wprowadzeniu Autorka przedstawia genezę i motywy ustanowienia Bankowego Funduszu Gwarancyjnego, uzasadnia wybór tematu, wyjaśnia kluczowe dla podjętych badań pojęcia, opisuje cele badawcze i metodykę prowadzonych badań. Takie uporządkowanie rozważań i terminologii ułatwia znacznie prawidłową ocenę wyznaczonego obszaru badawczego, przyjętego układu treści poszczególnych rozdziałów i osiągniętych wniosków.

Pierwszy rozdział monografii dotyczy *Miejsca składek wnoszonych na rzecz BFG w systemie ciężarów i danin publicznych*. W rozdziale tym Autorka systematyzuje dotychczasowe ustalenia doktryny na temat charakteru prawnego BFG a także jego działalności w interesie publicznym. Autorka przeanalizowała także pojęcie danin publicznych i ich klasyfikację. (s. 64). Umożliwiło jej to uznanie, że składka na rzecz BFG wykazuje cechy wspólne z klasycznie rozumianą daniną publiczną, ale także cechy odmiennie (stąd - *quasi* danina publiczna), co także pozwala na określenie tej składki jako konstrukcję prawną o szczególnym charakterze, zwłaszcza ze względu na kluczowe znaczenie dla zachowania stabilności rynku finansowego. Bardzo ciekawe są rozważania dotyczące także porównania cech składki na rzecz BFG z opłatą oraz składką ubezpieczeniową.

W rozdziale drugim uwaga Autorki skupia się na zadaniach realizowanych przez Bankowy Fundusz Gwarancyjny oraz na sposobie ich finansowania, a także na składce jako podstawowym źródle finansowania zadań BFG. Słusznie Autorka wnikliwie przeanalizowała charakter prawny uchwał Rady BFG dotyczących ustalania wysokości składek. Tu istotna jest kwestia zależności istniejącej pomiędzy BFG a podmiotami objętymi obowiązkiem ich zapłaty. Autorka wyszła z założenia, że nie charakteryzuje tych stosunków równorzędność (s. 8 Autoreferatu, także rozważania na s. 9, 158 monografii), przekonująco to argumentuje, chociaż w doktrynie są wyrażane także odmienne poglądy, do czego też merytorycznie się odnosi. Zabrakło mi w tym rozdziale rozważań na temat odpowiedzialności prawnej Bankowego Funduszu Gwarancyjnego w sytuacji, gdy ten ustala wysokość składki niezgodnie z prawem i tym samym w jakimś sensie przyczynia się, a nawet powoduje osłabienie funkcjonowania obowiązkowego systemu gwarantowania depozytów. Ciekawi mnie zdanie Autorki jak wyglądałyby rozstrzygnięcia sporów w zakresie naprawienia szkody spowodowanej zaniechaniem realizacji ustawowych obowiązków nałożonych na Bankowy Fundusz Gwarancyjny?

Rozdział trzeci obejmuje analizę i ocenę istniejących rozwiązań prawnych dotyczących składek wpłacanych na fundusz gwarancyjny odpowiednio banków i spółdzielczych kas oszczędnościowo-kredytowych. Rozważania Autorki mają charakter wieloaspektowy i dotyczą zarówno ustalania poziomu środków objętych systemem gwarantowania, jak i zasad i metod określania wysokości składek. Dużo uwagi poświęciła Autorka także składkom nadzwyczajnym, których charakter i mechanizm zbierania jest odmienny od składek pobieranych tradycyjnie i rodzić może także określone negatywne konsekwencje dla instytucji obowiązanych do ich wniesienia.

Tematyka czwartego rozdziału skupia się na składkach na fundusz przymusowej restrukturyzacji. Badaniem objęto sposób określania poziomu środków oraz metod finansowania mechanizmów przewidzianych w postępowaniu *resolution*. Tutaj także Autorka scharakteryzowała istotę składek nadzwyczajnych. Podkreślenia wymaga, na co zwraca szczególną uwagę Autorka, że system gwarantowania depozytów i przymusowa restrukturyzacja banków – *resolution* są ze sobą funkcjonalnie związane. Brak odpowiedniej reakcji i uruchomienia procedur *resolution* może skutkować koniecznością wypłaty środków gwarantowanych, a to z kolei może mieć negatywny wpływ na stabilność i bezpieczeństwo rynku finansowego.

Rozdział piąty poświęcony został zasadom i trybowi wnoszenia składek na fundusz gwarancyjny i fundusz przymusowej restrukturyzacji. Tutaj zagadnieniem o podstawowym znaczeniu dla tezy pracy jest charakter prawny obowiązku wnoszenia składek przez podmioty zobowiązane. Dużo miejsca poświęciła Autorka nowej instytucji w systemie prawnym – składkom w formie zobowiązania do zapłaty, wskazując na liczne uzasadnione wątpliwości interpretacyjne. Znaczenie kluczowe dla efektywności funkcjonowania systemu gwarancyjnego i systemu *resolution* ma niewątpliwie

mechanizm egzekwowania zapłaty składek, tylko bowiem wtedy, gdy jest on skuteczny – w sposób efektywny zapewnione jest prawidłowe wypełnianie funkcji BFG jako elementu sieci bezpieczeństwa finansowego. Bardzo ważną kwestią poruszoną w tym rozdziale jest także problem prawidłowej implementacji dyrektyw unijnych w obszarze funkcjonowania systemów gwarantowania i mechanizmów *resolution*.

W rozdziale szóstym Autorka przytacza i analizuje dane dotyczące wypełniania przez BFG funkcji gwarancyjnej i jako organu *resolution*. To bardzo potrzebne dopełnienie dokonanych w trakcie badań rozważań prawnych. Bardzo interesująco przedstawia się opis praktycznego zastosowania przepisów o przymusowej restrukturyzacji na gruncie krajowym. Doniosłość znaczenia roli BFG w sieci bezpieczeństwa finansowego i zabezpieczenie depozytów budzi największe zainteresowanie podczas turbulencji na rynku finansowym, kiedy najbardziej podkreślana jest jego rola stabilizująca. Dlatego zabrakło mi w tym rozdziale uchwycenia faktycznego poziomu zabezpieczenia deponentów przy uwzględnieniu obecnych możliwości finansowych polskiego systemu gwarancyjnego na tle innych systemów w Unii Europejskiej. Systemy gwarancyjne są w UE najbardziej niejednorodnym elementem sieci bezpieczeństwa finansowego, a przy systemowo jednolitym poziomie gwarantowania depozytów, kluczową kwestią jest zapewnienie odpowiedniego finansowania tych systemów. Bardzo ciekawą kwestią jest też faktyczna rola BFG, ale przede wszystkim odpowiedzialność BFG za proces *resolution*, złożoność problematyki pokazuje przymusowa restrukturyzacja Getin Noble Bank, wszczęta 30 września 2022 r. (już po ukazaniu się książki Habilitantki).

W Zakończeniu monografii Autorka zestawiała najważniejsze ustalenia w odniesieniu do przyjętego problemu badawczego. Szczegółowe konkluzje znajdują się w odrębnych Uwagach końcowych w poszczególnych rozdziałach. W swoich wnioskach Autorka przekonująco potwierdziła stawianą tezę o charakterze daninowym składek na rzecz BFG, nadając im charakter systemowego instrumentu służącego stabilności systemu finansowego.

Doniosłym wyzwaniem dla ustawodawcy w kwestii regulacji najważniejszych instytucji prawa rynku finansowego, w tym także instytucji Bankowego Funduszu Gwarancyjnego i sposobu finansowania jego działań, jest stworzenie takich rozwiązań, które prowadziłyby do realizacji interesu publicznego jakim jest stabilność i bezpieczeństwo rynku finansowego. Sformułowane przez Autorkę wnioski *de lege ferenda* odnoszą się do tak istotnych kwestii jak potrzeba uregulowania ustawowego wszystkich elementów konstrukcji prawnej składki, forma prawna ustalania wysokości składki, uprawnienie do dochodzenia składki. Należy podkreślić szczególne znaczenie BFG dla ochrony konsumentów usług finansowych. Ich zaufanie ma krytyczne znaczenie dla stabilności rynku finansowego i jest obecnie akże oceniane pod kątem generowania ryzyka systemowego. Oznacza to, że Bankowy Fundusz Gwarancyjny powinien dysponować odpowiednimi środkami finansowymi na

dokonywanie wypłat na rzecz deponentów oraz zastosowanie instrumentów *resolution*.

Ustalenia o charakterze prawnym dotyczące składek wnoszonych na rzecz Bankowego Funduszu Gwarancyjnego oraz generalnie finansowania systemu gwarantowania depozytów i przymusowej restrukturyzacji dokonane przez dr Ewę Kowalewską mają doniosłe znaczenie dla doktryny prawa, ale także i dla praktyki. Autorka poruszyła w monografii niemalże wszystkie niejednoznaczne i dyskusyjne aspekty wiążące się z instytucją składki na rzecz BFG. Na uznanie zasługuje to, że w niemalże każdym problemowym aspekcie przedstawianych zagadnień Autorka zajmuje indywidualne stanowisko, wyrażając własne poglądy i opinie, często wbrew utrwalonym poglądom doktryny i autorytetom. Dowodzi to Jej umiejętności krytycznego spojrzenia na obowiązujące regulacje prawne oraz formułowania trafnych ocen i wniosków.

Habilitantka dokonała analizy złożonej materii prawnej – problemowych i niejednoznacznych interpretacyjnie zagadnień statusu prawnego BFG, ustalania wysokości składki, charakteru prawnego uchwał Rady BFG, ostatecznie charakteru prawnego samej składki, które nie zostały określone w żadnym krajowym akcie i żadnym akcie Unii Europejskiej. Jej ustalenia mają istotne znaczenie dla doktryny prawa rynku finansowego i praktyki stosowania prawa.

O tym jak doniosły jest podjęty temat świadczy orzecznictwo sądowe odnoszące się do kwestii dopuszczalności drogi sądowej w sprawach o zapłatę należnych obowiązkowych składek na fundusz gwarancyjny, czy też w sprawach o zapłatę (zwrot) kwoty równowartości takich składek pobranych w nadmiernej wysokości bądź niezgodnie z prawem. Z tego względu bardzo potrzebne jest usystematyzowanie podstawowych zagadnień na temat celu i zadań instytucji gwarantujących depozyty i organów *resolution*, sposobu funkcjonowania i finansowania systemu gwarantowania depozytów i uporządkowanej restrukturyzacji.

Nie mam istotnych uwag odnośnie do aparatu naukowego, w tym wykazu literatury (ponad 500 pozycji), wykazu źródeł prawa i innych.

Monografia ma czytelny układ treści. Książka nie budzi zastrzeżeń od strony warsztatowej i językowej.

Wobec powyższej argumentacji monografia pt. *Status prawny składek wnoszonych na rzecz Bankowego Funduszu Gwarancyjnego* autorstwa Ewy Kowalewskiej może być uznana za osiągnięcie stanowiące znaczny wkład w rozwój nauki prawa. Tym samym zostało spełnione kryterium określone w art. 219 ust. 1 pkt 2) lit. a) ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. - Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 574 z późn. zm.).

II. Ocena pozostałych osiągnięć naukowych

Poza monografią habilitacyjną na pozostałe osiągnięcia naukowe dr Ewy Kowalewskiej, po uzyskaniu przez nią w 2015 r. stopnia naukowego doktora nauk prawnych, składa się dorobek w liczbie 33 publikacji (2 monografie, 14 artykułów w czasopiśmie, 17 rozdziałów w monografiach), 3 redakcji naukowych monografii, 2 komentarzy recenzowanych, 2 haseł, 1 rozdziału w komentarzu - wskazanych w Autoreferacie oraz w wykazie opublikowanych prac naukowych.

W swoim Autoreferacie dr Ewa Kowalewska, charakteryzując swoje zainteresowania badawcze pisze, że skupiają się one przede wszystkim na prawie rynku finansowego (s. 16). To już dostatecznie ugruntowany nurt badań w prawie, mający swoją własną aksjologię, aparat pojęciowy a przede wszystkim szczególne koncepcje i teorie budujące jego autonomię.

W dorobku Autorki da się wyodrębnić kilka kierunków zainteresowań badawczych, które Ona sama porządkuje w cztery obszary: prawa bankowego, szczególnej pozycji Narodowego Banku Polskiego, wybranych aspektów prawa podatkowego i wybranych aspektów prawa finansów publicznych.

Zdecydowanie najważniejsze są dwa pierwsze wskazane obszary, gdzie Habilitantka podejmuje istotne dla nauki prawa rynku finansowego tematy. Przede wszystkim priorytetowo traktuje zagadnienie ochrony klienta-konsumenta-deponenta na rynku finansowym. Dopiero od niedawna ta tematyka nabiera znaczenia systemowego na rynku finansowym i skupia uwagę regulatorów i nadzorców rynku finansowego. Publikacje Habilitantki w tym obszarze dotyczą rozporządzania wkładem własnym - dyspozycji na wypadek śmierci, szczególnej roli kredytów mieszkaniowych, odwróconego kredytu hipotecznego, kredytów denominowanych lub indeksowanych w walucie obcej, przymusowej restrukturyzacji banków i bankowości elektronicznej. Badania dr Ewy Kowalewskiej zmierzają do ustalenia instytucjonalnego systemu ochrony deponenta na rynku bankowym. Jest to najważniejsza kwestia w zakresie systemowej efektywnej sieci bezpieczeństwa finansowego, tworzonej na potrzeby przeciwdziałania i zarządzania ewentualnymi kryzysami finansowymi. Habilitantka słusznie jako podstawową instytucję w tym zakresie zidentyfikowała Bankowy Fundusz Gwarancyjny, obejmując badaniami aspekty prawne funkcjonowania BFG, a zwłaszcza główne zadania przez niego realizowane oraz także sposób ich finansowania. Tu ważne są także Jej badania poświęcone nowej roli BFG na rynku finansowym – organowi odpowiedzialnemu za przymusową restrukturyzację (organ *resolution*). W publikacji „Cele i znaczenie przymusowej restrukturyzacji w świetle ustawy o Bankowym Funduszu Gwarancyjnym, systemie gwarantowania depozytów oraz przymusowej restrukturyzacji – wybrane zagadnienia” Autorka poddała analizie nowe zadania BFG podejmując się ich

krytycznej oceny z punktu widzenia zapewnienia stabilności finansowej i bezpieczeństwa na rynku finansowym.

Złożoność zagadnienia kredytów mieszkaniowych w tym tych denominowanych lub indeksowanych w walutach obcych Habilitantka analizowała w kontekście zarówno definicji, systemu nadzoru, danych statystycznych, zabezpieczenia hipotecznego i także niedozwolonych praktyk bankowych. Jej ustalenia wskazały na wątpliwości interpretacyjne w praktyce stosowania prawa, które naruszają interes kredytobiorców i potwierdzone zostały orzecznictwem sądów krajowych i europejskich.

Ważnym tematem podejmowanym przez dr Ewę Kowalewską jest też bankowość elektroniczna, co jak Ona sama pisze w Autoreferacie „wyznacza kierunek jej dalszych zainteresowań naukowych” (s. 23). Niewątpliwie rozwój technologii wyznacza całkiem nowy etap w regulacji i rozwoju usług finansowych. Duży wpływ mają tu regulacje Unii Europejskiej i to te o charakterze rekomendacji i wytycznych. Konkluzje Autorki w zakresie płatności mobilnych i transakcji płatniczych zawierają ważne ustalenia teoretyczne oraz mają wymiar praktyczny w zakresie stosowania prawa.

Odnosnie do tematyki dotyczącej roli i zadań Narodowego Banku Polskiego to Habilitantka skupiła się w swoich dotychczasowych publikacjach na funkcjach NBP – funkcji centralnej instytucji dewizowej, banku państwa i sprawowania nadzoru nad systemami płatniczymi. Badała je zwłaszcza w ujęciu polskiej Konstytucji, ale także ustaw związanych z obrotem dewizowym i funkcjonowaniem systemów płatności. Poczynione w tym obszarze przez Autorkę ustalenia, dowodzą bardzo szerokiej odpowiedzialności Narodowego Banku Polskiego i samego Prezesa NBP za kontrolę dewizową podmiotów prowadzących obrót dewizowy oraz za nadzór nad funkcjonowaniem systemów płatniczych. Celem tego nadzoru jest przede wszystkim ograniczenie ryzyka systemowego, poprzez zapewnienie sprawnego i bezpiecznego funkcjonowania systemu płatniczego. Efektywność tego nadzoru jest kluczowa z punktu widzenia utrzymania bezpieczeństwa i stabilności rynku finansowego. Kontrola dewizowa była przedmiotem odrębnej monografii dr Ewy Kowalewskiej – „Kontrola dewizowa wykonywana przez Narodowy Bank Polski” (CeDeWu, 2017). Autorka przedstawiła w niej szczególny dewizowoprawy status NBP. Zostały tam także kompleksowo ujęte zagadnienia wiążące się z wykonywaniem przez NBP kontroli dewizowej. Co istotne, Autorka prowadziła także badania prawnooporównawcze w zakresie kontroli dewizowej wykonywanej przez NBP, bank centralny Niemiec i Republiki Czeskiej – wyniki zostały opublikowane w *Review of European and Comparative Law* w 2021 r. Bardzo aktualną tematyką w tym nurcie badawczym jest też zagadnienie internetowych kantorów walutowych, które podjęła Habilitantka.

Ważnym obszarem badań Habilitantki są też wybrane aspekty prawa podatkowego. W swoich publikacjach skupiła się m.in. na zagadnieniu regulacji podatku rolnego, opodatkowania usług turystycznych, identyfikacji cech zawodu doradcy podatkowego, RODO w sprawach z udziałem podatnika. W artykułach w tym obszarze Autorka poddaje analizie nie tylko

obowiązujące ustawodawstwo, ale także dane statystyczne i praktykę stosowania prawa, stawia trafne pytania badawcze, zastanawia się nad celem danej instytucji prawnej, formułuje trafne uwagi *de lege lata* i *de lege ferenda*.

W kolejnym obszarze badań Habilitantka koncentruje się na wybranych aspektach prawa finansów publicznych – finansowaniu zadań z zakresu ochrony środowiska oraz funkcjonowaniu i finansowaniu jednostek samorządu terytorialnego. W pierwszym obszarze jest przede wszystkim współautorką monografii – „Zadania samorządu terytorialnego w ochronie środowiska. Aspekty materialne i finansowe” (WoltersKluwer, 2015). Książka zawiera kompleksową prezentację zagadnień dotyczących zadań jednostek samorządu terytorialnego w ochronie środowiska, zarówno w ujęciu materialnoprawnym jak i finansowo-prawnym. Kwestie te zyskują coraz bardziej na znaczeniu wobec zdefiniowania i realizacji przez ONZ celów zrównoważonego rozwoju oraz stanowią istotny aspekt funkcjonowania polskiego samorządu terytorialnego, budząc niejednokrotnie kontrowersje w praktyce. Odnośnie do tematu funkcjonowania i finansowania JST tematyka opracowań dr Ewy Kowalewskiej dotyczy stosowania przepisów o odpowiedzialności za naruszenie dyscypliny finansów publicznych (konkluzja o konieczności zachowania jednolitości orzecznictwa i kluczowej w tym zakresie roli przewodniczącego Główniej Komisji Orzekającej, systematyzacja, przyjętych w Polsce rozwiązań i mechanizmu odpowiedzialności) oraz zaciągania zobowiązań (prawny reżim ograniczeń w ich zaciąganiu). Ważnymi opracowaniami są także te stanowiące komentarz do wybranych przepisów ustawy o finansach publicznych („Ustawa o finansach publicznych. Komentarz”, red. Z. Ofiarski, WoltersKluwer 2019,2020)

Poziom publikacji należących do dorobku dr Ewy Kowalewskiej jest wysoki. W kręgu Jej zainteresowań pozostają zagadnienia niezwykle ważne dla funkcjonowania rynku finansowego a przede wszystkim o kapitalnym znaczeniu dla ochrony jego uczestników – klientów banków. To jest jedno z najważniejszych wyzwań dla polskiego, europejskiego i międzynarodowego systemu prawa. Podejmowana przez Habilitantkę tematyka w innych obszarach badawczych jest aktualna, bardzo interesująca, często złożona, o doniosłym znaczeniu praktycznym. Przedstawia Ona tematyczne zagadnienia w sposób oryginalny i twórczy oraz opatruje je właściwym aparatem naukowym (bibliografia, przypisy, prawidłowe wykorzystanie orzecznictwa). Znajdują się w nich głębokie analizy problemowe, polemiki z poglądami doktryny, uwagi krytyczne, istotne konkluzje oraz własne oryginalne rozważania koncepcyjne. Tym bardziej cenne są formułowane przez Habilitantkę trafne konkluzje oraz zasadne uwagi *de lege ferenda*.

W kontekście przesłanek uzyskania stopnia naukowego doktora habilitowanego, ze względu na podejmowanie przez Habilitantkę ważnych tematów badawczych często o charakterze interdyscyplinarnym, należy uznać, że całościowo Jej publikacje naukowe stanowią znaczny wkład w rozwój nauki prawa.

Za osiągnięcia naukowe Habilitantka uzyskała dwukrotnie (w 2017 i 2021 r.) indywidualną nagrodę Rektora Uniwersytetu Szczecińskiego II stopnia.

Na wysoką ocenę zasługuje aktywność konferencyjna Habilitantki – biorąc udział w krajowych i międzynarodowych konferencjach naukowych wygłosiła 21 referatów, co oznacza gotowość i odwagę na konfrontowanie własnych poglądów i badań w środowisku naukowym.

W ramach aktywności naukowej realizowanej poza macierzystą uczelnią Habilitantka współpracowała z Katedrą Prawa Finansowego na Wydziale Prawa, Administracji i Ekonomii Uniwersytetu Wrocławskiego oraz z pracownikami Wydziału Zarządzania Uniwersytetu Gdańskiego. Efektem współpracy z ośrodkiem wrocławskim był projekt badawczy dotyczący funkcji Narodowego Banku Polskiego oraz bezpieczeństwa na rynku finansowym. Współpraca obejmowała organizację konferencji naukowych, kwerendę biblioteczną, publikację oraz wykłady prezentujące tematykę badań.

Aktywność naukowa Habilitantki realizowana z ośrodkiem gdańskim obejmowała tematy opodatkowania usług turystycznych oraz roli regulacji prawa bankowego i nadzoru nad rynkiem finansowym w sferze ochrony klientów instytucji finansowych. Efektem współpracy były wspólne publikacje.

Biorąc pod uwagę powyższe ustalenia i oceny, dorobek naukowy dr Ewy Kowalewskiej pozostający poza podstawowym osiągnięciem naukowym (monografią habilitacyjną) wykazuje cechy „znacznego wkładu” w rozwój nauki prawa oraz „istotnej aktywności naukowej”, co stanowi warunek ustawowy dla nadania Jej stopnia naukowego doktora habilitowanego.

III. Ocena osiągnięć dydaktycznych, organizacyjnych i popularyzujących naukę oraz aktywności międzynarodowej

Dorobek dydaktyczny dr Ewy Kowalewskiej jest związany przede wszystkim z Jej podstawowym miejscem pracy: Uniwersytetem Szczecińskim. Prowadzi tam zajęcia – wykłady i ćwiczenia z takich przedmiotów jak prawo finansowe, prawo i postępowanie podatkowe, prawo bankowe, prawo obrotu instrumentami finansowymi, prawo bankowe w obrocie elektronicznym, pieniądź elektroniczny, podstawy wspólnotowego i międzynarodowego prawa podatkowego, ogólne prawo podatkowe, prawo dewizowe, aspekty finansowania służb mundurowych. Jednocześnie prowadzi także seminaria dyplomowe i zajęcia na studiach podyplomowych. Jest promotorem pomocniczym w przewodzie doktorskim.

Dr Ewa Kowalewska jest zaangażowana w prace Okręgowej Izby Radców Prawnych oraz Okręgowej Izby Notarialnej w Szczecinie, gdzie jest wykładawcą dla aplikantów.

Najważniejsze osiągnięcia organizacyjne Habilitantki to sprawowanie funkcji opiekuna Koła Naukowego Prawa Finansowego FiskUS (od 2013r.), które jest aktywnym organizatorem licznych konferencji naukowych studenckich kół

naukowych oraz międzyuczelnianych sesji naukowych kół z innych uczelni oraz wydaje własne czasopismo naukowe. Dr Ewa Kowalewska jest koordynatorem projektu Akademia Młodego Prawnika na WPiA US oraz koordynatorem sekcji finansowej Kliniki Prawa na WPiA US, pełni także funkcję Kierownika Zespołu Badawczego Prawa Finansowego, autorskiego i innowacyjnego projektu podnoszącego kompetencje młodych prawników, gdzie realizuje temat badawczy *Bezpieczeństwo finansowe państwa i jednostek samorządu terytorialnego*.

Dr Ewa Kowalewska ma doświadczenie organizacyjne związane z członkostwem w komitetach redakcyjnych czasopism wpisanych na listę MEiN – pełni funkcję zastępczyni redaktora naczelnego w czasopismach *Studia Administracyjne* (40 pkt) i *Acta Iuris Stetinensis* (20 pkt).

Habilitantka aktywnie uczestniczy w popularyzacji nauki – angażuje się w liczne przedsięwzięcia aktywizujące koła naukowe, studentów oraz uczniów szkół średnich. W ramach dorobku popularyzatorskiego Habilitantka wspiera studentów w uczestnictwie w konkursach i aktywności naukowej. Współuczestniczy w projekcie Strefa Nauki (dofinansowanym przez MEiN) oraz Dniach Nauki na US. Brała udział w ogólnopolskim projekcie *Szkoła bankowości i finansów*.

Zgodnie z obecnym wzorcem uprawiania nauki i dominującym paradygmat jej umiędzynarodowienia, Habilitantka posiada także dorobek, chociaż niezbyt znaczny, w obszarze współpracy międzynarodowej, składa się na niego (po uzyskaniu stopnia doktora): 5 rozdziałów w monografiach w jęz. angielskim i czeskim, 2 publikacje w jęz. angielskim w czasopismach naukowych i materiałach pokonferencyjnych, 5 referatów wygłoszonych na międzynarodowych konferencjach (niestety żaden z nich nie jest w języku obcym a wszystkie konferencje odbyły się w kraju), członkostwo w Stowarzyszeniu Międzynarodowym *International Law Association*, 2 wyjazdy zagraniczne w ramach programu ERASMUS+, rola recenzenta w czasopiśmie *Review of European and Comparative Law* (Wydawnictwo KUL)

Odnosić także należy działalność ekspercką Habilitantki. Współpracuje Ona z Narodowym Bankiem Polskim i otoczeniem biznesowym w ramach programu edukacyjnego „Nowoczesne Zarządzanie Biznesem”. Jest członkiem zespołów konkursowych – konkursów z prawa finansowego i kapitału konkursowej Plebiscytu o zasięgu wojewódzkim „Równa Firma”.

Dr Ewa Kowalewska jest uczestnikiem projektów realizowanych we współpracy z naukowcami z innych ośrodków krajowych: jest członkiem zespołu zarządzającego projektem „Uniwersyteckie Centrum Wiedzy Dostępności w Szczecinie” (projekt finansowany przez NCBiR), nadzoruje i kontroluje projekt edukacyjny „Emocje czy wiedza – zrozumieć gospodarkę” (projekt finansowany przez NBP).

Dr Ewa Kowalewska w zakresie dorobku dydaktycznego i popularyzatorskiego uzyskała nagrodę w programie *Santander Universidades* dla społeczności akademickiej za działalność podejmowaną w ramach wspierania studenckiej społeczności akademickiej.

Tą część dorobku Habilitantki oceniam pozytywnie i uznaję, że spełnia kryteria, o których mowa w art. 219 ust. 1 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 574 z późn. zm.).

IV. Konkluzja

W świetle dokonanych w recenzji ustaleń, stwierdzam, że monografia pt. *Status prawny składek wnoszonych na rzecz Bankowego Funduszu Gwarancyjnego* (Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2021) przedstawiona przez dr Ewę Kowalewską jako osiągnięcie naukowe w postępowaniu o nadanie stopnia doktora habilitowanego stanowi znaczny wkład Autorki w rozwój nauki prawa. Także pozostałe osiągnięcia naukowe oraz dorobek dydaktyczny, organizacyjny i popularyzatorski Habilitantki spełniają łącznie przesłanki znacznego wkładu w rozwój nauki prawa oraz istotnej aktywności naukowej. Tym samym spełnione zostały wymogi ustawowe uzyskania stopnia doktora habilitowanego wskazane w art. 219 ust. 1 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 574 z późn. zm.).

W związku z wyżej przedstawionym uzasadnieniem rekomenduję Komisji Habilitacyjnej przedstawienie Radzie Naukowej Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Szczecińskiego pozytywnej opinii w zakresie nadania dr Ewie Kowalewskiej stopnia naukowego doktora habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie nauki prawne.

